

Obowiązki wobec ZUS

Informacja dla osób rozpoczynających prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i zatrudniających przy tej działalności inne osoby (np. pracowników, zleceniobiorców lub osoby współpracujące)

SZANOWNI PAŃSTWO,

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i osoby przez nie zatrudnione, np. pracownicy i zleceniobiorcy, a także osoby współpracujące przy prowadzeniu działalności gospodarczej, podlegają określonym ubezpieczeniom społecznym i/lub ubezpieczeniu zdrowotnemu. Nie dotyczy to zleceniobiorców będących uczniami gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych lub studentami w wieku do ukończenia 26 lat.

Powyższe uregulowanie rodzi dla osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą określone obowiązki wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, np. • zgłoszenie poszczególnych osób – w tym siebie – do właściwych ubezpieczeń • rozliczanie i opłacanie – za wszystkie zgłoszone osoby – składek, do poboru których zobowiązany jest ZUS.

Uwaga!

Za **osobę współpracującą** z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą – dla celów ubezpieczeń społecznych – uważa się: małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą i współpracują przy prowadzeniu tej działalności (z wyjątkiem osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego).

W zależności od różnych uwarunkowań podleganie lub niepodleganie danej osoby poszczególnym ubezpieczeniom, a także rozliczanie i opłacanie składek, musi być rozpatrywane i ustalane indywidualnie.

Uwarunkowania, o których mowa, to na przykład:

- **w przypadku osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą:** • posiadanie innego tytułu do ubezpieczeń (w tym podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników) • ustalone prawo do emerytury lub renty • rodzaj renty • rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej po 24 sierpnia 2005 r. i spełnianie warunków do opłacania składek na preferencyjnych zasadach,
- **w przypadku pozostałych osób:** • rodzaj umowy (np. umowa o pracę; umowa zlecenia wykonywana w siedzibie zleceniodawcy; umowa zlecenia wykonywana poza siedzibą zleceniodawcy; umowa zlecenia wykonywana przez ucznia lub studenta; umowa zlecenia, agencyjna lub inna umowa o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowa o dzieło – zawarta z pracodawcą, z którym osoba pozostaje w stosunku pracy, lub w ramach której wykonywana jest praca na rzecz pracodawcy, z którym osoba pozostaje w stosunku pracy) • współpraca przy prowadzeniu działalności gospodarczej • rodzaj więzi rodzinnych i prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego z osobą prowadzącą działalność gospodarczą • posiadanie innego tytułu do ubezpieczeń (w przypadku osób współpracujących – także podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników) • ustalone prawo do emerytury lub renty.

O tym, gdzie poszukiwać szczegółowych informacji o obowiązujących w danym okresie zasadach podlegania danej osoby poszczególnym ubezpieczeniom, a także zasadach ustalania podstaw wymiaru, rozliczania, finansowania i opłacania składek w określonym przypadku, piszemy na s. 18 niniejszej ulotki.

■ Obowiązki zgłoszeniowe

Przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą już w dniu złożenia wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej.

Osoba rozpoczynająca prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej dokonuje zgłoszenia siebie jako **płatnika składek** w formie **wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej**, składanym w organie ewidencyjnym (gminie).

Osoba rozpoczynająca prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej ma też obowiązek zgłosić **siebie** (jako osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą) oraz **osoby przez siebie za-**

trudnione lub osoby współpracujące, w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych do odpowiednich ubezpieczeń, w terminie **7 dni** od:

- daty powstania obowiązku ubezpieczeń, tj. od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej – w przypadku osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą,
- daty zatrudnienia/rozpoczęcia współpracy – w przypadku pozostałych osób.

Ponadto należy pamiętać o obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny poszczególnych ubezpieczonych, jeśli w tym zakresie członkowie rodziny spełniają warunki określone ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Członka rodziny ubezpieczonego zgłasza się do ubezpieczenia zdrowotnego w terminie **7 dni** od dnia powstania jego uprawnień do tego ubezpieczenia (z tytułu zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego ubezpieczonego przez danego płatnika składek).

Uwaga!

Za członka rodziny – dla celów ubezpieczenia zdrowotnego – uważa się:

- dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli kształci się dalej – do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku,
- małżonka,
- wstępnych (tj. rodziców, dziadków itp.) pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym.

Wniosek o wpis do ewidencji działalności gospodarczej

Wniosek o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, złożony na formularzu **EDG-1**, jest jednocześnie: • wnioskiem o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON) • zgłoszeniem identyfikacyjnym albo aktualizacyjnym, o którym mowa w przepisach o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników • **zgłoszeniem płatnika składek albo jego zmiany** – w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych albo • zgłoszeniem oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników – w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W części I wniosku „Dane identyfikacyjne wnioskodawcy” należy podać następujące dane: • płeć • rodzaj, serię i nr dokumentu tożsamości • PESEL (jeśli został danej osobie nadany) • NIP (jeśli został danej osobie nadany) • REGON • nazwisko, imię pierwsze • nazwisko rodowe, imię drugie • imię ojca, imię matki • miejsce i datę urodzenia • posiadane obywatelstwa • adres miejsca zamieszkania wnioskodawcy, adres miejsca zameldowania wnioskodawcy (jeśli jest inny niż adres miejsca zamieszkania).

W rubryce 19 wniosku należy podać datę obowiązku opłacania składek, do poboru których zobowiązany jest ZUS. Na ogół data ta powinna być taka sama, jak data rozpoczęcia działalności, podana w rubryce 12 wniosku.

Jeżeli przedsiębiorca posiada rachunki bankowe (rachunek osobisty lub rachunki związane z prowadzoną działalnością), powinien dodatkowo wypełnić część **EDG-RB** wniosku o wpis („Informacja o rachunkach bankowych”).

W przypadku przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w wielu miejscach konieczne może być złożenie części **EDG-MW** („Dodatkowe miejsca wykonywania działalności gospodarczej”).

W przypadku przedsiębiorców deklarujących wykonywanie więcej niż 10 rodzajów działalności konieczne jest złożenie części **EDG-RD** („Wykonywana działalność gospodarcza”).

Dane z wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej organ ewidencyjny niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia dokonania wpisu, prześle do właściwej jednostki terenowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z kopią zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej.

Jeżeli przedsiębiorca składający zgłoszenie o dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej nie ma nadanego numeru NIP, organ gminy prześle zgłoszenie płatnika składek do ZUS po otrzymaniu od właściwego naczelnika urzędu skarbowego nadanego numeru NIP i uzupełnieniu wniosku o ten numer.

ZUS na podstawie danych przekazanych przez organ ewidencyjny z urzędu sporządzi dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek.

Odpowiednio do zakresu informacji podanych we wniosku EDG-1 ZUS sporządzi:

- zgłoszenie płatnika składek – na formularzu **ZUS ZFA**,
- informację o numerach rachunków bankowych płatnika składek – na formularzu **ZUS ZBA**,
- informację dotyczącą adresów prowadzenia działalności gospodarczej – na formularzu **ZUS ZAA**.

W przypadku otrzymania z organu ewidencyjnego danych z wniosku o zmianę wpisu do ewidencji, ZUS z urzędu sporządzi odpowiednio:

- zmianę danych płatnika składek – na formularzu **ZUS ZFA**,
- zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych płatnika składek – na formularzu **ZUS ZIPA**.

Zgłoszenie do ubezpieczeń

Zgłoszenia poszczególnych osób, w tym siebie, do odpowiednich ubezpieczeń dokonuje się:

- na formularzu **ZUS ZUA** – zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej – jeżeli osoba podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym,
- na formularzu **ZUS ZZA** – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych – jeżeli osoba podlega wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członka rodziny ubezpieczonego dokonuje się na formularzu **ZUS ZCNA** – zgłoszenie danych o członkach rodziny dla celów ubezpieczenia zdrowotnego.

Zgłoszenia do ubezpieczeń na formularzach **ZUS ZUA**, **ZUS ZZA**, **ZUS ZCNA** sporządza i przekazuje do ZUS płatnik składek.

■ **Obowiązki związane z zawieszeniem i wznowieniem działalności gospodarczej**

Przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres **od 1 miesiąca do 24 miesięcy**. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej oraz wznowienie wykonywania działalności gospodarczej następuje na wniosek przedsiębiorcy.

W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mogą przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na zasadach obowiązujących dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoby takie nie podlegają ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu.

Przedsiębiorca, który zamierza **zawiesić** wykonywanie działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, jest obowiązany dokonać zgło-

szenia do ewidencji działalności gospodarczej informacji o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej. Przedsiębiorca, który zamierza **wznowić** wykonywanie zawieszonych działalności gospodarczej jest obowiązany dokonać zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej.

Na podstawie złożonego wniosku o wpis informacji odpowiednio o zawieszeniu lub wznowieniu działalności gospodarczej (EDG-1) organ ewidencyjny wpisze do ewidencji działalności gospodarczej informację o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej oraz wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej.

ZUS na podstawie informacji przekazanych przez organ ewidencyjny z urzędu sporządzi dokumenty ubezpieczeniowe.

W przypadku otrzymania informacji o zawieszeniu działalności przez przedsiębiorcę ZUS sporządzi:

- wyrejestrowanie płatnika składek – na formularzu **ZUS ZWPA**, z wyłączeniem sytuacji, gdy płatnik nadal zatrudnia osoby w zakresie dopuszczalnym przepisami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, za które ma obowiązek składania dokumentów ubezpieczeniowych (np. zleceniobiorców),
- wyrejestrowanie z ubezpieczeń osoby prowadzącej działalność gospodarczą – na formularzu **ZUS ZWUA** oraz wyrejestrowanie członków rodziny osoby ubezpieczonej (osoby prowadzącej działalność) – na formularzu **ZUS ZCNA**,
- wyrejestrowanie z ubezpieczeń osób współpracujących – na formularzu **ZUS ZWUA** oraz wyrejestrowanie członków rodziny osoby ubezpieczonej (osoby współpracującej) – na formularzu **ZUS ZCNA**.

W przypadku otrzymania informacji o wznowieniu działalności zostaną utworzone dokumenty:

- zgłoszenie płatnika składek – na formularzu **ZUS ZFA**,
- zgłoszenie do ubezpieczeń osoby prowadzącej działalność – odpowiednio na formularzu **ZUS ZUA** lub **ZUS ZZA**, zgodnie ze schematem podlegania ubezpieczeniom, który był wskazany w ostatnim zgłoszeniu przed zawieszeniem działalności.

Uwaga!

Jeśli w okresie zawieszenia działalności wystąpiły zmiany związane ze zmianą kodu tytułu ubezpieczenia albo schematem podlegania ubezpieczeniom, do złożenia dokumentów zgłoszeń do ubezpieczeń zobowiązany jest płatnik.

Po wznowieniu działalności osoba prowadząca działalność gospodarczą ma obowiązek zgłosić osoby zatrudnione przy prowadzeniu działalności, w tym osoby współpracujące – do odpowiednich ubezpieczeń, w ciągu 7 dni od ich zatrudnienia/rozpoczęcia współpracy.

Po wznowieniu działalności osoba prowadząca działalność gospodarczą ma też obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny, którzy nadal spełniają warunki określone ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

■ **Obowiązki rozliczeniowe i płatnicze**

Po złożeniu wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej w gminie i zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych i/lub ubezpieczenia zdrowotnego w ZUS siebie i innych osób, należy pamiętać o obowiązku rozliczania i opłacania składek i/lub rozliczania wypłaconych świadczeń. Składki należy rozliczyć i opłacić za każdy miesiąc, w terminie **do 15 dnia** następnego miesiąca, za miesiąc poprzedni.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą i zatrudniająca przy tej działalności inne osoby, a więc opłacająca składki nie tylko na własne ubezpieczenia, rozlicza składki i/lub wypłacone świadczenia, sporządzając i przekazując do ZUS, za wszystkie zgłoszone do ubezpieczeń osoby, w tym za siebie:

- **odpowiednie imienne raporty miesięczne:** skł a d k o w e – **ZUS RCA** (imienny raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach) lub **ZUS RZA** (raport imienny o należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne, przeznaczony dla ubezpieczonych, za których płatnik rozlicza wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne), i w razie potrzeby ś w i a d c z e n i o w e – **ZUS RSA** (raport imienny o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłaceniu składek),
- **deklarację rozliczeniową ZUS DRA**, sporządzoną na podstawie imiennych raportów miesięcznych (bez wypełniania bloku XI „Deklaracja dochodu”).

W deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, w bloku I „Dane organizacyjne” w polu 01 „Termin przysyłania deklaracji i raportów”, należy podać termin „**3**” (do 15 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni).

Składki na ubezpieczenia społeczne wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne – **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – **6,00%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe – **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe – począwszy od 1 stycznia 2003 r. stopa procentowa składki jest zróżnicowana, zgodnie z ustawą z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz odpowiednimi aktami wykonawczymi do tej ustawy.

Uwaga!

Zasady ustalania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe są omówione w poradniku dla płatników składek pt. „Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe”, dostępnym na stronach internetowych ZUS oraz w formie broszury w terenowych jednostkach organizacyjnych ZUS.

W przypadku płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego w poprzednim roku kalendarzowym nie więcej niż 9 ubezpieczonych składka na to ubezpieczenie **od 1 kwietnia 2009 r. wynosi 1,67%** podstawy jej wymiaru (tj. 50% najwyższej stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalonej na dany rok składkowy). W pozostałych przypadkach wysokość tej składki jest zróżnicowana.

Zasady ustalania **podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe są zróżnicowane** (inne dla poszczególnych ubezpieczonych lub grup ubezpieczonych). Aktualne – w odniesieniu do danego ubezpieczonego – informacje na ten temat można uzyskać w każdej jednostce organizacyjnej ZUS oraz na stronach internetowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż **60%** prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na dany rok kalendarzowy. Składka w tej samej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku kalendarzowego. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w 2009 r. stanowi kwota zadeklarowana, nie niższa niż **1915,80 zł**.

Wyjątek!

Dla osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą **po 24 sierpnia 2005 r.** i które:

- nie prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej nie prowadziły pozarolniczej działalności, oraz
- nie wykonują działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej,

podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe **w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych** od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż **30%** kwoty minimalnego wynagrodzenia. W 2009 roku jest to kwota **382,80 zł** (30% kwoty minimalnego wynagrodzenia w 2009 r.).

W przypadku każdego ubezpieczonego roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – w danym roku kalendarzowym – nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. W 2009 r. kwota „rocznego ograniczenia” podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wynosi 95 790,00 zł.

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, bez zastosowania „rocznego ograniczenia”. Jednak dla osób podlegających ubezpieczeniu chorobowemu **dobrowolnie podstawa wymiaru składki na to ubezpieczenie nie może przekraczać miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale**. Kwotę tę ustala się miesięcznie, poczynając od trzeciego miesiąca kwartału kalendarzowego, na okres 3 miesięcy, na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału.

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, bez zastosowania „rocznego ograniczenia”.

Zasady finansowania składek na poszczególne ubezpieczenia społeczne są następujące:

- składkę na ubezpieczenie **emerytalne**: • w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą – finansują, w całości, sami ubezpieczeni • w przypadku osób współpracujących przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej – finansuje, w całości, płatnik składek (czyli osoba prowadząca pozarolniczą działalność) • w przypadku pracowników i zleceniobiorców – finansuje w połowie ubezpieczony, a w połowie płatnik składek (czyli odpowiednio pracodawca lub zleceniodawca);
- składkę na ubezpieczenie **rentowe**: • w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą – finansują, w całości, sami ubezpieczeni • w przypadku osób współpracujących przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej – finansuje, w całości, płatnik składek (czyli osoba prowadząca pozarolniczą działalność) • w przypadku pracowników i zleceniobiorców – finansują: w wysokości 1,5% podstawy wymiaru ubezpieczony, a w wysokości 4,5% podstawy wymiaru płatnik składek (czyli odpowiednio pracodawca lub zleceniodawca);
- składkę na ubezpieczenie **chorobowe**: • w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą oraz w przypadku pracowników i zleceniobiorców – finansują, w całości, sami ubezpieczeni • w przypadku osób współpracujących przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej – finansuje, w całości, płatnik składek (czyli osoba prowadząca pozarolniczą działalność);
- składkę na ubezpieczenie **wypadkowe**: • w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą – finansują, w całości, sami ubezpieczeni • w przypadku osób współpracujących przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej oraz w przypadku pracowników i zleceniobiorców – finansuje, w całości, płatnik składek (czyli odpowiednio osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub pracodawca albo zleceniodawca).

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi **9,00%** podstawy jej wymiaru.

Zasady ustalania **podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zasady rozliczania tej składki są zróżnicowane** (inne dla poszczególnych ubezpieczonych lub grup ubezpieczonych).

nych). Aktualne – w odniesieniu do danego ubezpieczonego – informacje na ten temat można uzyskać w każdej jednostce organizacyjnej ZUS oraz na stronach internetowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą podstawę wymiaru tej składki stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż **75%** przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale poprzedniego roku kalendarzowego, włącznie z wypłatami z zysku.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą i zatrudniająca przy prowadzeniu tej działalności inne osoby zobowiązana jest również do opłacania składek:

- **na Fundusz Pracy** – za wszystkie osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, dla których podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia, w przeliczeniu na okres miesiąca (łącznie z wszystkich tytułów, u wszystkich płatników) wynosi co najmniej tyle, ile minimalne wynagrodzenie¹, zaś w przypadku:
 - pracowników w pierwszym roku ich pracy (w ogóle, nie tylko u danego pracodawcy)² – co najmniej 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę³,
 - osób wykonujących pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania – co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę⁴,
- **na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych** – tylko za osoby zatrudnione (np. pracowników i zleceniobiorców), podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, bez względu na wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą oraz za osoby współpracujące z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność (tj. małżonka pracodawcy, a także jego dzieci własne,

¹ Od 1 stycznia 2009 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 1276,00 zł.

² Do okresu zatrudnienia wlicza się wszystkie okresy, za które była opłacana składka na ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne, z wyłączeniem okresów zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

³ To jest w 2009 r. co najmniej 1020,80 zł.

⁴ To jest w 2009 r. co najmniej 638,00 zł.

dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, matkę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, a także rodzeństwo, wnuki, dziadków, zięciów i synowe, bratowe, szwagierki i szwagry (oraz osoby wykonujące pracę zarobkową w gospodarstwie domowym) – nie opłaca się składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Wysokość składki na Fundusz Pracy i wysokość składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych określa ustawa budżetowa.

W 2009 r. składka na Fundusz Pracy wynosi **2,45%** podstawy wymiaru, natomiast składka na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – **0,10%** podstawy wymiaru. Podstawę wymiaru tych składek stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ale bez zastosowania „rocznego ograniczenia”, o którym była mowa na s. 9 tej ulotki.

Zasady opłacania składek

Składki należy opłacać na wskazane przez ZUS rachunki bankowe, odrębnie na:

- ubezpieczenia społeczne (nr konta: 83101010230000261395100000),
- ubezpieczenie zdrowotne (nr konta: 78101010230000261395200000),
- Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (nr konta: 73101010230000261395300000).

Należności z tytułu składek płatnik będący osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą zobowiązany jest opłacać w formie bezgotówkowej, w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek. Płatnik składek będący mikroprzedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej może opłacać należności z tytułu składek również w formie przekazu pocztowego.

Uwaga!

W obrocie bezgotówkowym za termin dokonania zapłaty uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego płatnika składek.

■ Kiedy nie trzeba składać dokumentów rozliczeniowych?

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, **opłacające składki wyłącznie za siebie i/lub osoby współpracujące** są zwolnione z obowiązku składania dokumentów rozliczeniowych za kolejne miesiące

w przypadku, gdy nic się nie zmienia w stosunku do danych wykazanych w ostatnio złożonych dokumentach rozliczeniowych.

Zwolnienie ww. osób ze składania dokumentów rozliczeniowych dotyczy także sytuacji, gdy następuje zmiana w stosunku do danych wykazanych w ostatnio przekazanych do ZUS dokumentach rozliczeniowych, ale jest to zmiana wynikająca wyłącznie ze zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia lub przeciętnego wynagrodzenia (a tym samym zmiany – wyłącznie z tego powodu – obowiązującej daną osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osoby z nią współpracujące minimalnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub minimalnej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne).

Osoba zwolniona z obowiązku przekazywania dokumentów rozliczeniowych zobowiązana jest tylko opłacać składki za kolejne miesiące, w prawidłowej, obowiązującej za poszczególne miesiące wysokości.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, korzystająca ze zwolnienia z obowiązku składania dokumentów rozliczeniowych za dany miesiąc, w dokumencie polecenia przelewu/wpłaty gotówkowej, w polu 10 „Nr deklaracji” wpisuje 01, a w polu 11 „Deklaracja” – miesiąc i rok, którego wpłata dotyczy (wymienione pola powinna zatem wypełnić następująco: np. za sierpień 2009 r. – **01 082009**, za wrzesień 2009 r. – **01 092009**).

Jeżeli obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego ustał w trakcie miesiąca, np. w przypadku zawieszenia działalności gospodarczej w trakcie miesiąca, osoba, która korzystała ze zwolnienia z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych, jest zobowiązana do złożenia tego dokumentu za dany miesiąc.

Po wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej niezbędne jest złożenie przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą:

- deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za osobę prowadzącą działalność lub osoby współpracujące za miesiąc, w trakcie którego nastąpi wznowienie prowadzenia działalności i powstanie obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego oraz za kolejny miesiąc, za który zostanie zadeklarowana na ubezpieczenia społeczne kwota w wysokości nie niższej niż najniższa podstawa wymiaru składek,
- deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za osobę prowadzącą działalność lub osoby współpracujące za dany

miesiąc, jeżeli od pierwszego dnia tego miesiąca nastąpi wznowienie prowadzenia tej działalności i powstanie obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, a na ubezpieczenia społeczne zostanie zadeklarowana kwota w wysokości nie niższej niż najniższa podstawa wymiaru składek.

Dopiero na podstawie złożonych deklaracji rozliczeniowych lub imiennych raportów miesięcznych (za odpowiednio dwa lub jeden miesiąc), w których zostaną prawidłowo rozliczone należne składki od zadeklarowanych na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne kwot nie niższych niż odpowiadające najniższemu podstawom wymiaru składek na te ubezpieczenia, Zakład będzie mógł sporządzać dokumenty rozliczeniowe za kolejne miesiące.

■ Korygowanie dokumentów ubezpieczeniowych

W przypadku zmiany danych wykazanych w złożonych w ZUS dokumentach ubezpieczeniowych, bądź stwierdzenia we własnym zakresie albo przez Zakład błędów w tych dokumentach, należy przekazać do ZUS odpowiednie zgłoszenie zmiany lub korekty danych.

Przed sporządzeniem i przekazaniem do ZUS zgłoszenia zmiany lub korekty danych płatnik składek powinien upewnić się, jaki formularz należy zastosować w danym przypadku i jak prawidłowo go wypełnić. Na innych bowiem formularzach dokonuje się zgłoszenia zmiany lub korekty danych identyfikacyjnych, na innych – zmiany lub korekty pozostałych danych (np. ewidencyjnych lub adresowych), a jeszcze na innych – korekty rozliczeń składek. Ponadto inne są formularze oraz zasady w przypadku zgłaszania zmiany lub korekty danych dotyczących płatnika składek, a inne w przypadku zgłaszania zmiany lub korekty danych dotyczących osoby ubezpieczonej.

Poniżej podajemy **ogólne zasady w zakresie zgłaszania zmiany lub korekty danych**. Są one następujące:

- ▶ Zgłoszenia zmiany lub korekty danych dotyczących osoby ubezpieczonej dokonuje się w terminie 7 dni od zaistnienia zmian, bądź stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie albo otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS.
- ▶ W razie zmiany lub konieczności korekty danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej, składa się poprawnie wypełniony formu-

larz ZUS ZIUA (zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej).

- ▶ Zgłoszenia zmiany lub korekty pozostałych danych osoby ubezpieczonej dokonuje się odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA, z tym że zmianę lub korektę kodu tytułu ubezpieczenia, rodzajów ubezpieczenia lub daty rozpoczęcia podlegania ubezpieczeniom (ubezpieczeniu) dokonuje się poprzez wyrejestrowanie z ubezpieczeń, na formularzu ZUS ZWUA (wyrejestrowanie z ubezpieczeń), a następnie ponowne prawidłowe zgłoszenie do ubezpieczeń – odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.
- ▶ Dokumenty rozliczeniowe za dany miesiąc koryguje się poprzez przekazanie za ten miesiąc nowego, odpowiedniego kompletu dokumentów rozliczeniowych (deklaracji rozliczeniowej korygującej ZUS DRA i odpowiednich imiennych raportów miesięcznych korygujących, albo tylko deklaracji rozliczeniowej korygującej, jeżeli korekta dotyczy danych wykazywanych wyłącznie w deklaracji rozliczeniowej), z podaniem – w bloku I, w dwóch pierwszych kratkach pola „Identyfikator...” tych dokumentów lub dokumentu – kolejnego numeru za dany miesiąc (np. 02, 03).
- ▶ W przypadku zmiany lub konieczności korekty danych członka rodziny ubezpieczonego, należy wyrejestrować członka rodziny z nieaktualnymi (błędnymi) danymi i ponownie zgłosić go do ubezpieczenia z aktualnymi (prawidłowymi) danymi – na formularzu ZUS ZCNA.
- ▶ Zgłoszenia zmiany danych dotyczących płatnika składek, podlegających wpisowi do ewidencji działalności gospodarczej, ZUS dokonuje na podstawie danych z wniosku o zmianę wpisu (formularz EDG-1 składany jako wniosek o zmianę wpisu) oraz kopii zaświadczenia o wpisie do ewidencji, przekazanych przez organ ewidencyjny. Zakres danych podlegających wpisowi jest określony w art. 7b ust. 2 oraz art. 7ba ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej i obejmuje: • oznaczenie przedsiębiorcy • numer PESEL przedsiębiorcy, o ile taki posiada • numer NIP przedsiębiorcy, o ile taki posiada • oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu przedsiębiorcy, a jeżeli stale wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania – również wskazanie tego miejsca i adresu zakładu głównego, oddziału lub innego miejsca • określenie przedmiotu wykonywanej działalności gospodarczej zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) • wskazanie daty rozpoczę-

cia działalności gospodarczej • numer telefonu kontaktowego i adres poczty elektronicznej, o ile przedsiębiorca je posiada • informacje o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej oraz o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej.

Tak więc w przypadku zmiany ww. danych przedsiębiorca nie musi składać w ZUS dokumentu ZUS ZFA w trybie zmiany. Natomiast musi pamiętać, że konieczne może okazać się złożenie zmiany zgłoszenia do ubezpieczeń, jeśli zmieniana dana występuje także w zgłoszeniu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

- ▶ Zgłoszenia zmiany lub korekty danych dotyczących rachunku bankowego (rachunków bankowych) dokonuje się na formularzu ZUS ZBA (ponieważ nie są to dane objęte wpisem do ewidencji działalności gospodarczej).
- ▶ Wyrejestrowania płatnika składek dokonuje ZUS na podstawie danych z wniosku EDG-1, składanego jako zawiadomienie o zaprzestaniu działalności gospodarczej, i kopii decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy z ewidencji.

■ Forma przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych do ZUS

- Zgłoszenia płatnika składek albo jego zmiany (na formularzu EDG-1) należy dokonać w organie ewidencyjnym. Nie dotyczy to sytuacji, gdy wniosek dotyczy zmiany danych nieobjętych wpisem do ewidencji działalności gospodarczej. Wówczas zmianę (na druku ZUS ZFA) należy zgłosić bezpośrednio do ZUS.
- Pozostałe dokumenty ubezpieczeniowe należy przekazać do ZUS w formie obowiązującej danego płatnika, tj.:
 - w przypadku płatnika rozliczającego składki **za nie więcej niż 5 osób** – w wybranej formie, tzn. poprzez transmisję danych w formie dokumentu elektronicznego z aktualnej wersji programu „Płatnik” lub innego oprogramowania interfejsowego, albo w formie papierowej;
 - w przypadku płatnika rozliczającego składki **za więcej niż 5 osób** – poprzez transmisję danych w formie dokumentu elektronicznego z aktualnej wersji programu „Płatnik” lub innego oprogramowania interfejsowego. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą dyrektora oddziału ZUS (właściwego według siedziby płatnika składek), wymieniony płatnik może przekazywać dokumenty ubezpieczeniowe w formie papierowej, albo na informatycznych nośnikach danych (np. CD-ROM)

z aktualnej wersji programu „Płatnik” lub innego oprogramowania interfejsowego. Oprogramowanie interfejsowe jest to oprogramowanie, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład została potwierdzona w sposób określony w art. 21 i 22 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. nr 64, poz. 565 z późn. zm.). Dokumenty w formie papierowej można składać bezpośrednio w terenowej jednostce organizacyjnej ZUS lub przysyłać pocztą. Dokumenty te mogą być w formie dokumentu pisemnego według ustalonego wzoru lub w formie wydruku z oprogramowania spełniającego wymagania ZUS, albo w formie wydruku ze strony internetowej ZUS.

■ O czym jeszcze trzeba wiedzieć?

- ▶ Aktualną wersję programu „Płatnik” można otrzymać bezpłatnie (na płycie CD-ROM) w każdej jednostce ZUS lub pobrać ze strony internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
- ▶ We wszystkich dokumentach ubezpieczeniowych, w tym płatniczych, w polach dotyczących danych identyfikacyjnych płatnika składek, należy podawać odpowiednio takie same dane, jakie zostały podane w dokumencie EDG-1 (wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej).
- ▶ Zgłaszając daną osobę do ubezpieczeń (ubezpieczenia), należy zwrócić szczególną uwagę na podanie prawidłowych danych identyfikacyjnych tej osoby, tj. nazwiska i imienia, daty urodzenia oraz numeru PESEL i NIP (a jeżeli osobie nie nadano tych numerów lub jednego z nich – serii i numeru dowodu osobistego lub paszportu). We wszystkich dokumentach ubezpieczeniowych, w polach dotyczących danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej, należy podawać odpowiednio takie same dane, jakie zostały podane w tych polach w zgłoszeniu danej osoby do ubezpieczeń lub ubezpieczenia (tj. w bloku III „Dane identyfikacyjne osoby zgłaszanej do ubezpieczeń” w dokumencie ZUS ZUA lub ZUS ZZA, ewentualnie w bloku IV „Aktualne dane identyfikacyjne osoby ubezpieczonej” w dokumencie ZUS ZIUA). Należy przy tym pamiętać, że w imiennych raportach miesięcznych podaje się tylko jeden identyfikator numeryczny osoby ubezpieczonej: numer PESEL, a jeżeli osobie nie nadano numeru – NIP,

a jeżeli osobie nie nadano również tego numeru – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu.

■ Gdzie szukać dodatkowych informacji?

Szczegółowe informacje w danej sprawie można uzyskać w każdej terenowej jednostce organizacyjnej ZUS (bezpośrednio lub telefonicznie) oraz na stronach internetowych Zakładu, pod adresem: **www.zus.pl**.

Na stronach internetowych ZUS znajdują się m.in. wykaz jednostek ZUS, ich adresy i numery telefonów, bieżące wyjaśnienia komórek merytorycznych Zakładu oraz informacje dotyczące aktualnych wysokości składek i świadczeń. Znajdują się tam również **poradniki** dla płatników składek, w tym wymienione poniżej:

- „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, ustalania podstawy wymiaru oraz rozliczania i opłacania składek na te ubezpieczenia oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych”
- „Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących”
- „Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe”
- „Zasady wypełniania dokumentów ubezpieczeniowych”
- „Zasady korygowania dokumentów ubezpieczeniowych”
- „Zasady wypełniania dokumentu polecenie przelewu/wpłaty gotówkowej należności ZUS z tytułu składek”.

Płatnikom składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych poleca zwłaszcza serwis dostępny pod adresem: **http://e-inspektorat.zus.pl**.

Ponadto podstawowe informacje z zakresu działania Zakładu można uzyskać telefonicznie, korzystając z automatycznego telefonicznego systemu informacyjnego ZUS, który jest czynny 24 godziny na dobę i we wszystkie dni w roku.

Podstawa prawna

- ▶ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. nr 210, poz. 2135, z późn. zm.).

- ▶ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. nr 199, poz. 1673, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. z 2008 r. nr 69, poz. 415, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101, poz. 1178, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. nr 155, poz. 1095, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. nr 158, poz. 1121, z późn. zm.).
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących oraz innych dokumentów (Dz.U. nr 112, poz. 717).
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz.U. nr 200, poz. 1692, z późn. zm.).
- ▶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 września 2003 r. w sprawie wzoru bankowego dokumentu płatniczego należności z tytułu składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 164, poz. 1586, z późn. zm.).
- ▶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 78, poz. 465).

Warszawa, kwiecień 2009 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Departament Obsługi Klientów)
01-748 Warszawa, ul. Szamocka 3/5
Skład: Poligrafia ZUS w Warszawie. Zam. nr 1241/09.
Druk: Wydz. Poligr. ZUS w Słupsku. Nakł. 54 300 egz. Zam. nr 627/09.